

Toezicht op uitvoering levenstestament

Voor het behoud van vertrouwen

‘Geld doet soms rare dingen met mensen’, zegt financieel planner Angenis van den Clooster, die toezicht houdt op de uitvoering van levenstestamenten. ‘Toezicht is zowel goed voor de testateur als voor de levensexecutele.

TEKST: WILMA VAN HOEFLAKEN \ BEELD: DE BEELDREDACTEUR

‘Toezicht is belangrijk om misbruik van het levenstestament te voorkomen’, zegt Madeleine Hillen, voorzitter van de KNB-issuegroep Toezicht levenstestament. ‘Bovendien zorgt toezicht ervoor dat de omgeving van de testateur er ook gerust op kan zijn dat alles goed gaat.’ De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) is gestart met een pilot met professionele toezichthouders die erop toezien dat degene die in het levenstestament gemachtigd is zijn werk goed doet. ‘Wij horen uit de praktijk dat hier behoefte aan is’, zegt Hillen. ‘Mensen met een levenstestament, die zelf de regie willen houden en zeggen: ik zou wel een toezichthouder willen, maar

uit? Bij de pilot zijn twee professionele toezichthouders betrokken, Fidinda en VeleX. Zij kunnen als toezichthouder benoemd worden in levenstestamenten. ‘Ik hoop vooral dat we hierdoor op een andere manier naar toezicht gaan kijken’, zegt Hillen. ‘Nu is er vaak ongemak. Je machtigt iemand en toch wil je toezicht. Maar het gaat niet alleen om vertrouwen, maar ook om behoud van vertrouwen. Dat doe je door anderen mee te laten kijken.’

PROFESSIONAL

De toezichthouders in de KNB-pilot gaan het toezicht op dezelfde manier inrichten als de kantonrechter, vertelt Jan Hofman van Fidinda. ‘Dat betekent dat we de gemachtigde vragen jaarlijks rekening en verantwoording af te leggen.’ Bij bewindvoering is voor grote uitgaven of de verkoop van een huis toestemming van de kantonrechter nodig. Ook dat zou Hofman graag terugzien in het levenstestament; bij ingrijpende beslissingen raadpleegt de gemachtigde de toezichthouder. ‘In de module toezicht in het levenstestament maken we onderscheid tussen toezicht achteraf, dus rekening en verantwoording afleggen, en toezicht vooraf. Dat is toestemming geven, bijvoorbeeld bij belangrijke aankopen’, zegt Hillen.

Financieel planners Iris Brik en Angenis van den Clooster van VeleX hebben veel ervaring als levensexecuteur en ook als toezichthouder. Hofman heeft veel ervaring met bewindvoering – Fidinda is een financiële zorggroep. De rol van toezichthouder is nieuw, maar sluit volgens hem goed aan bij de werkzaamheden van een bewindvoerder. Kan hij

‘Het gaat er vooral om dat de gevolmachtigde en de toezichthouder gescheiden machten zijn’

ik weet niet wie ik daarvoor moet vragen.’ Daarnaast komt financieel misbruik van kwetsbare groepen veel voor. Een toezichthouder kan voorkomen dat degene die gemachtigd is in het levenstestament misbruik maakt van zijn bevoegdheden. De pilot van de KNB is bedoeld om ervaring op te doen met professioneel toezicht. Is er behoefte aan toezichthouders? En hoe ziet goed toezicht er in de praktijk

Angenis van den Clooster

Iris Brik

Jan Hofman

zich voorstellen dat notarissen de rol van toezichthouder op zich nemen? ‘Dat verwacht ik niet’, zegt Hofman. ‘Het is veel cijferwerk. Wij hebben softwarepakketten waarmee we bankafschriften kunnen controleren op opvallende uitgaven. Stel dat jarenlang ongeveer hetzelfde bedrag wordt uitgegeven aan boodschappen en opeens gaat dat bedrag enorm omhoog. Dan vraag je als toezichthouder wat daar de reden van is.’

Is het belangrijk dat de toezichthouder een professional is? ‘Het is wel belangrijk dat je een administratie kunt lezen, dat je financiële signalen kunt oppikken’, vindt Van den Clooster. Brik zegt: ‘Het gaat er vooral om dat de gevolmachtigde en de toezichthouder gescheiden machten zijn. Niet twee mensen die onder een hoedje gaan spelen.’

TEGENSTRIJDIGE BOODSCHAP

Zou in elk levenstestament een toezichthouder benoemd moeten worden? ‘Als er veel familie is, lost het zich vaak vanzelf op’, zegt Hillen. ‘Als je

meer kinderen hebt, kun je het ene kind aanwijzen als gevolmachtigde en het andere kind als toezichthouder. Of twee kinderen zijn samen gevolmachtigde en omdat ze samen zijn, houden ze toezicht op elkaar. Of toezicht nodig is, hangt van de omstandigheden af.’

‘Toezicht is altijd verstandig’, vindt Van den Clooster. ‘Dat zeg ik op grond van mijn ervaring. Zonder toezicht zou het mooiste zijn, maar geldt doet rare dingen met mensen.’ Ze vertelt over twee zussen die beiden gemachtigd waren in het levenstestament van hun moeder. In de praktijk deed de een de boodschappen en de ander regelde de financiën. Degene die de financiën deed, zag met lede ogen aan dat haar zus veel te grote bedragen besteedde aan de boodschappen. Van den Clooster: ‘Dat konden onmogelijk alleen de boodschappen voor de moeder zijn, maar de ene zus durfde de ander daar niet op aan te spreken. Dat vond ze pijnlijk, ze was bang voor een conflict. Ze zei tegen me: ik wou dat wij een onafhankelijke toezichthouder hadden,

want die had kunnen ingrijpen.’ Brik vertelt over de echtgenote in het samengestelde gezin, die geld van haar partner doorsluisde naar haar eigen kinderen toen hij zijn zaken niet meer kon behartigen en zij daartoe gemachtigd was. Zijn kinderen, uit zijn eerste huwelijk, hadden het nakijken. Van den Clooster vertelt over het kind dat tegen de wil van de broers en zussen het ouderlijk huis verkocht aan een goede vriend, voor een bedrag ver onder de marktwaarde. Het kind was daartoe gemachtigd.

Brik: ‘Allemaal situaties die je met toezicht had kunnen voorkomen.’

‘Het moet normaal worden om over toezicht te praten’

Hillen zegt: ‘Uiteindelijk beslissen mensen zelf wat ze doen. Het mooie van een levenstestament is dat je het precies zo kunt regelen als je wilt. Ik vind het het belangrijkste dat mensen nadenken over toezicht. Dat het normaal wordt om over te praten.’ Ze weet dat notarissen het soms lastig vinden om het aspect toezicht aan te kaarten in gesprekken over het levenstestament. ‘Het lijkt een tegenstrijdige boodschap. Iemand een volmacht geven in een levenstestament en toch toezicht organiseren. Maar het is een feit dat de meeste gevallen van financieel misbruik plaatsvinden in familieverbanden. Onder druk van de omstandigheden gebeuren er soms dingen die je niet kon voorzien.’

EVEN BELLEN

Het is de verantwoordelijkheid van de gemachtigde om de toezichthouder in te schakelen, maar in de ogen van Hofman heeft de toezichthouder hierin ook zelf een rol. ‘Als het levenstestament gemaakt is, moet er contact zijn tussen de machtigingsgever en de toezichthouder. Het mooiste is als je met z’n drieën een gesprek kunt hebben, de machtigingsgever, de gemachtigde en de toezichthouder.’ Hij is van plan contact te houden met de machtigingsgever, zodat hij het snel weet als de gemachtigde actief is. ‘Gewoon even bellen en vragen hoe het gaat.’ Hij raadt de machtigingsgever aan om in een

vroeg stadium een boedelbeschrijving te maken. Waarom zo snel? ‘De machtiging gaat direct in, maar de gemachtigde gaat pas aan het werk als de machtigingsgever zelf niet meer in staat is zijn zaken te behartigen. Als wij niet op tijd geïnformeerd worden door de gemachtigde is er toch een houvast.’

Ook Brik en Van den Clooster komen al in beeld zodra het levenstestament wordt gemaakt.

Brik: ‘Dan kan het nog jaren duren voordat de gevolmachtigde aan het werk gaat, maar we willen graag op voorhand kennismaken met degene die de volmacht geeft en degene die hem krijgt.’ Ook willen ze van tevoren weten wat er in het levenstestament staat, zodat ze weten waar ze toezicht op moeten houden.

1-0 ACHTER

Overigens kan toezicht ook voordelen bieden als het risico van financieel misbruik niet speelt, vindt Brik. ‘De toezichthouder is iemand op wie de gemachtigde kan terugvallen, iemand die je bij de les houdt.’ Van den Clooster vertelt over de dochter die als gemachtigde in haar moeders levenstestament stond. Zelf was zij in datzelfde levenstestament aangewezen als toezichthouder. Aanvankelijk had de dochter veel moeite met het feit dat haar moeder voor een toezichthouder had gezorgd. Toezicht op mij? Vertrouwt mijn moeder mij niet? Maar inmiddels is de dochter blij dat ze er niet alleen voor staat. ‘Ik kijk met haar mee en ik kan tips geven, bijvoorbeeld hoe ze de administratie gemakkelijker en overzichtelijker kan organiseren’, zegt Van den Clooster. ‘En als haar moeder overleden is, kunnen de andere erfgenamen – de broers en zussen van de dochter – niet tegen haar zeggen dat ze het niet goed heeft gedaan.’ Hofman kan zich goed voorstellen dat de dochter in de casus van Van den Clooster blij is met het toezicht. ‘Als ik zelf gemachtigde was, zou ik ook toezicht willen. Want als ooit het verwijt komt van financieel misbruik, al dan niet terecht, sta je als gemachtigde zonder toezichthouder meteen al met 1-0 achter.’

De brochure en checklist levenstestament van de KNB zijn aangepast om consumenten goed voor te lichten over het belang en de mogelijkheden van toezicht.

Kijk op de website [notaris.nl](https://www.notaris.nl) onder het onderwerp ‘levenstestament’.